

Så får ännu fler Järvabor jobb

Fem angelägna reformer



juni
2019

almeGa

Så får ännu fler
Järvabor jobb.

Inledning

I vilka yrken arbetar utrikes födda och nyanlända som kommit till Sverige de senaste fem åren? Hur pass viktiga är olika branscher för invandrare? Och vilka företag är det som bryter utanförskapet bland de utrikes födda?

I den här rapporten presenterar Almega en alldeles ny kartläggning över vilka yrken som är vanligast bland utrikes födda i särskilt utsatta områden. Yrkeskartläggningen visar vad utrikes födda jobbar med och vilka branscher det är som anställer invandrare. Kunskapen om vilka jobb som är vanligast för nyanlända och utrikes födda är central om sysselsättningen ska kunna öka i särskilt utsatta områden. Almegas rapport är ovanlig eftersom de flesta studier om integrationen på arbetsmarknaden fokuserar på individernas förutsättningar för arbete eller vilka företag det är som bryter utanförskap.

Sveriges integrationsproblem är stora. Framförallt gäller det i de utsatta och särskilt områdena belägna runt större städer. Här är arbetslösheten hög och utanförskapet stort. Här behövs en väl fungerande integrations- och arbetsmarknadspolitik som mest. För vägen in i det svenska samhället går genom första jobbet. Men för hälften av de nyanlända tar det fortfarande i genomsnitt åtta år att skaffa egen försörjning

Samtidigt har kompetenskrisen brett ut sig i Sverige och drabbar privata tjänstesektorns serviceintensiva branscher med yrken som har låga krav på utbildning. Den handlar alltså inte bara om programmerare och läkare utan också om bussförare och undersköterskor. Trots att arbetsgivarna under många år haft stor efterfrågan på yrken med förhållandevis låga krav på utbildning är bristen på personal i de här yrkeskategorierna stor.

Sverige måste höja ambitionerna i integrations- och arbetsmarknadspolitiken om kompetenskrisen ska få en lösning. Lösningar som har prövats men misslyckats måste ersättas av nya reformer som utgår från behoven och möjligheterna i de företag och branscher som anställer invandrare och nyanlända. Kompetenskrisen måste lösas och integrationspolitiken förbättras.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Sammanfattning	3
Almeegas förslag för att ännu fler Järvabor ska få jobb.....	4
Utrikes födda i arbete.....	5
I arbete på Järvafältet.....	5
De vanligaste yrkena bland nyanlända i Husby och Rinkeby/Tensta.....	6
De vanligaste yrkena bland alla boende i Husby och Rinkeby/Tensta	9
Järvaborna arbetar i de vanligaste bristyrkena	12
Almeegas fem förslag för att ännu fler Järvabor ska få jobb.....	14
1. Kompetensavdrag gör att fler kan gå från ingångsyрке till jobb i bristyrke.....	14
2. Bättre villkor för tjänstesektorn skapar fler jobb för utrikes födda.....	15
3. Fördubbla deltagarantalet i arbetsmarknadsinsatser under 2019.	17
4. Reformera etableringen av nyanlända.	18
5. Uppmuntra nyföretagande bland invandrare.	19

Sammanfattning

En av de stora utmaningarna för det svenska samhället är svårigheten för utrikes födda att få sitt första arbete. Sverige har den näst högsta skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i Europa och det tar längre tid för nyanlända flyktingar att få sitt första arbete i Sverige än i grannländerna. Det tar åtta år innan hälften av flyktingarna har ett arbete. För kvinnor tar det ännu längre tid.

Forskningen och debatten handlar till allra största delen om de nyanlända själva. Vad de kan göra och vad som kan göras för dem för att de snabbare ska få sitt första arbete. Mindre uppmärksamhet ägnas åt de branscher och företag som anställer nyanlända och vad som kan göras för att de ska få möjlighet att anställa ännu fler.

I den här rapporten presenterar Almega en ny studie över vilka yrken som är vanligast bland de boende i Husby och Rinkeby/Tensta där 80 procent av de boende är födda utomlands och drygt 20 procent har kommit till Sverige de senaste fem åren. Studien bygger på ny specialbeställd statistik från SCB och visar att det i första hand är privata företag i servicesektorn som skapar arbeten åt de boende i områdena.

För de nyanlända handlar i första hand om enklare ingångsyren inom städning och hemservice samt restaurangyrken för män och vård och omsorg för kvinnor. 37 procent av de nyanlända kvinnorna och 17 procent av männen som arbetar finns inom städyrken.

Studien visar dock även att de boende i Husby och Rinkeby/Tensta som bott i Sverige en längre tid arbetar inom privata tjänsteföretag, men inom mer kvalificerade yrken. Bland männen dominerar yrken inom transport och distribution. Bland kvinnor är det framför allt yrken inom vård och omsorg samt förskola och skola. Inom många av dessa yrken är det stor brist på arbetskraft idag och många fler personer från Husby och Rinkeby/Tensta skulle kunna arbeta där om de får den utbildning och träning som behövs.

Hittills har alldeles för få slutsatser dragits av kunskapen om vilka yrken och branscher det är som bryter invandrades arbetslöshet och utanförskap. Almegas slutsats är att integrationspolitiken i högre utsträckning måste prioritera villkoren för de yrken och de företag som skapar jobben åt de utrikesfödda. Kunskapen om vilka yrken det är som dominerar bland de boende borde ligga till grund för vilka reformer som behövs för att ännu fler Järvabor och boende i andra utsatta områden ska få jobb.

En betydligt högre andel av samtliga boende i jämförelse med de nyanlända har yrken med krav på legitimation eller utbildning. Bland kvinnorna är till exempel andelen undersköterskor dubbelt så hög bland alla boende i jämförelse med de nyanlända. Bland männen är till exempel andelen buss- och spårvagnsförare mer än dubbelt så stor i jämförelse med de som varit här i högst fem år.

För att möta de stora personalbehoven i tjänstesektorn måste fler Järvabor gå från ingångsjobb till yrke som kräver utbildning. Vi vill ta tillvara på kraften i vidareutbildning och kompetensutveckling som vi ser exempel på i Järvaområdet. Almegas förslag om kompetensavdrag för företag som vidareutbildar sin personal måste därför förverkligas. I den här rapporten lyfter vi fram att Almegas förslag till kompetensavdrag bör riktas till företag som utbildar personal i aktuella bristyrken som till exempel undersköterskor, föraryrken och restaurangyrken.

Så får fler Järvabor jobb

Almega – juni 2019

Almeas förslag för att ännu fler Järvabor ska få jobb.

Almeas yrkeskartläggning visar att tjänstesektorn dominerar arbetsmarknaden för nyanlända och boende i särskilt utsatta områden. Samtidigt är bristen på personal i dessa yrkeskategorier stor. För att bättre tillgodose personalbehoven i tjänstesektorn och för att förbättra integrationen i de utsatta förorterna föreslår Almega fem angelägna reformer.

1. Kompetensavdrag gör att fler kan gå från ingångsyrike till jobb i bristyrke.

Almega föreslår att ett kompetensavdrag införs, med syftet att få arbetsgivarna att investera i personalutbildning i bristyrkesutbildningar. Kompetensavdraget kan riktas till arbetsgivare som har behov av personal i bristyrken som bland annat undersköterskor, barnskötare, föraryrken och i hotell- och restaurangbranschen. Som integrationsverktyg gör kompetensavdraget även att företag kan rekrytera arbetslösa, nyanlända och unga som inte har alla kvalifikationer som krävs för jobbet. Nyanställningar kan kombineras med utbildningsinsatser som höjer individens produktivitet och yrkeskompetens.

2. Bättre villkor för tjänstesektorn skapar fler jobb för utrikes födda.

En varaktig ökning av sysselsättningen för utrikes födda och boende i utsatta områden beror på vilka reformer av företagandets villkor som kommer att genomföras. Trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden måste sänkas. Almega kräver både att överenskommelsen om etableringsjobben genomförs snarast och att ett HEM-avdrag införs för alla tjänster som utförs i eller i anslutning till hemmet. Avdraget bör vara 100 000 kronor per person och år.

3. Fördubbla deltagarantalet i aktiva arbetsmarknadsinsatser under 2019.

De senaste åren har antalet arbetslösa i Arbetsförmedlingens mest kostnadseffektiva insatser och nystartsjobben halverats. Detta drabbar de utrikesfödda som utgör en majoritet av de arbetslösa. Almega kräver att dubbelt så många arbetslösa aktiveras under 2019 för att fler ska få jobb och för att företagets personalbehov ska tillgodoses.

4. Reformera etableringen av nyanlända.

För att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden behöver Arbetsförmedlingens etableringsprogram reformeras. Insatserna ska bli mer intensiva och flexibla. Nyanlända med utbildning eller yrkeserfarenhet bör få praktisera direkt och varva det med språkinläring. De som får arbete ska fortsätta läsa svenska på kvällar och helger. Nyanlända med sämre utgångsläge ska få mer tid i etableringen. Dessutom bör asylsökande som antagligen kommer att få uppehållstillstånd kunna delta i etableringsinsatser.

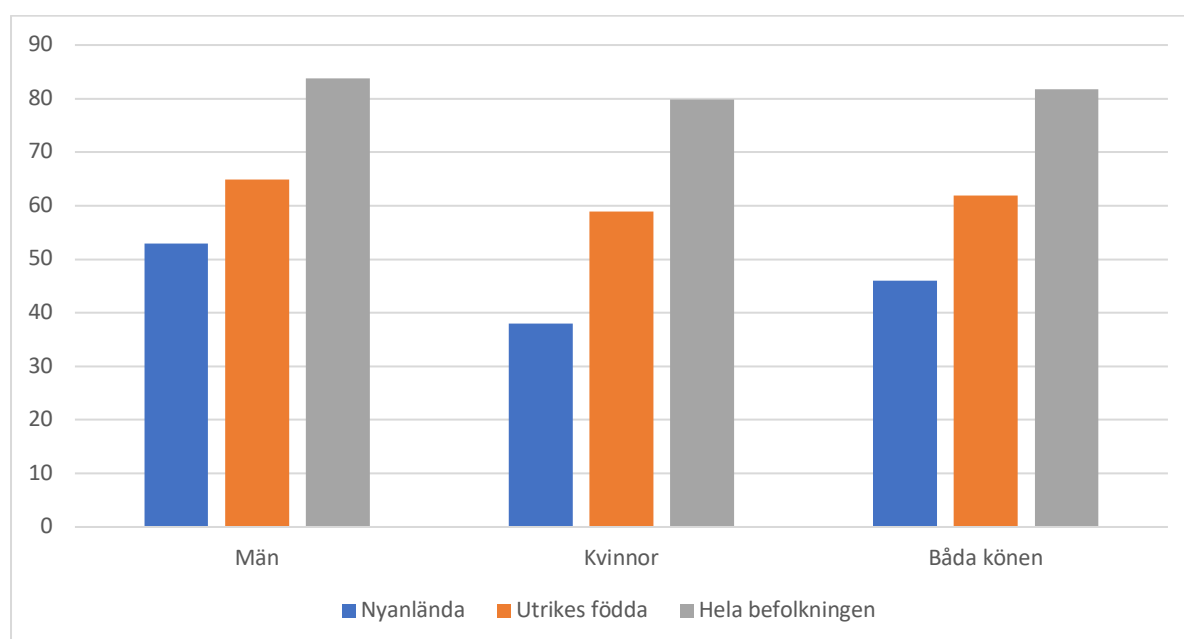
5. Uppmuntra nyföretagande bland invandrare.

Nyanlända som varit företagare i hemlandet måste i högre utsträckning än idag se nyföretagande i Sverige som en möjlighet. Arbetsförmedlingen har varit dålig på att fånga upp personer som drivit företag i andra länder. Trots den stora flyktinginvandringen sedan 2015 har inte nyföretagandet bland invandrare ökat i den uträkning som borde ha kunnat ske. Almega kräver att reformeringen av Arbetsförmedlingen leder till att fristående utförare får i uppdrag att få fler företagare från andra länder att också starta företag i Sverige.

Utrikes födda i arbete

Sedan år 2000 har över en miljon människor invandrat till Sverige. Huvuddelen av dem har varit asylinvandrare - flyktingar eller anhöriga. I förhållande till befolkningen har Sverige tagit emot flest asylinvandrare i EU. Invandringen har förnygrat den svenska befolkningen men också skapat stora utmaningar. Integrationsutmaningen handlar främst om att för få utrikes födda får ett yrkesarbete och en egen försörjning. 2017 hade 62 procent av de utrikes födda ett arbete jämfört med 82 procent i hela befolkningen. Den stora skillnaden i sysselsättning beror på att tiden från ankomst till arbete är lång i Sverige. Det tar åtta år innan hälften av de nyanlända asylinvandrarna har ett arbete. För kvinnorna tar det mer än tio år. Bland de nyanlända är andelen i arbete 46 procent, jämfört med 82 procent i hela befolkningen.

Figur 1 – Andel av befolkningen (20–64 år) i arbete 2017 i Sverige procent.



Anm: Med nyanlända menas personer som anlänt till Sverige 2010 eller senare.¹

Källa: SCB, Rams samt SCB AKU.

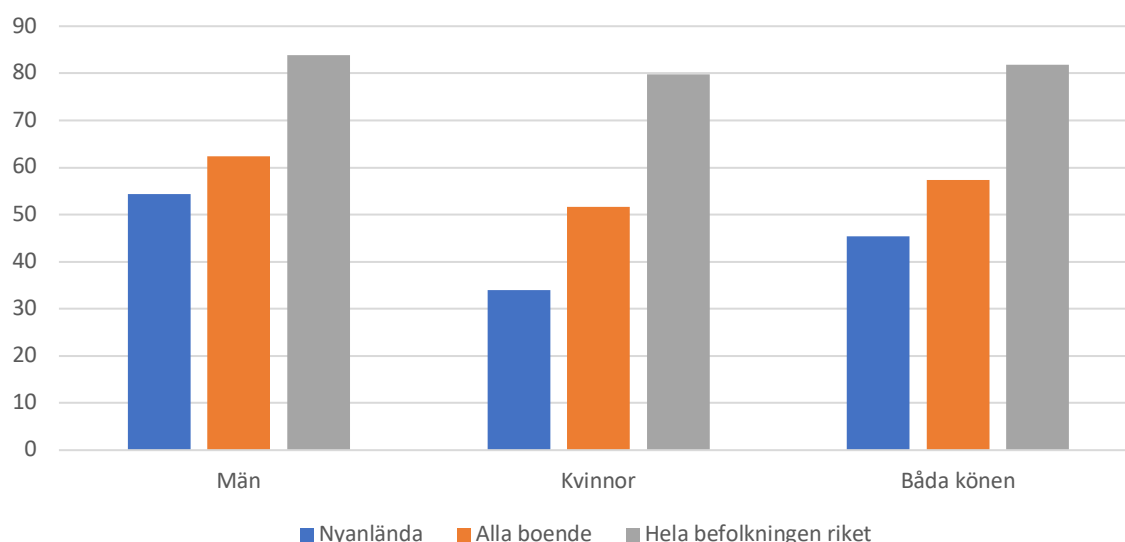
I arbete på Järvafältet

År 2017 bodde 28 300 personer i arbetsför ålder (20–64 år) i Stockholmsförorterna Husby och Rinkeby/Tensta. 80 procent av dem var födda utanför Sverige. Andelen i arbete var betydligt lägre än i riket och det gällde särskilt bland kvinnorna. Bland de boende i Husby och Tensta/Rinkeby hade 57 procent ett arbete vilket är tydligt lägre än andelen i arbete bland alla utrikes födda i Sverige. Det beror med största sannolikhet på att en större andel av de boende i Husby och Tensta/Rinkeby är asylinvandrare som har svårare att få arbete än andra

¹ I tillgänglig statistik från SCB år 2017 är nyanlända de personer som kommit till Sverige 2010 eller senare. I den specialbeställda statistiken som SCB tagit fram åt Almega över de boende i Husby och Rinkeby/Tensta definieras nyanlända som de som år 2017 varit här i högst fem år.

utrikes födda. Bland de nyanlända är andelen i arbete ungefär som bland de nyanlända i hela riket, däremot var det mycket stora skillnader i sysselsättning mellan män och kvinnor bland de nyanlända. Bara var tredje nyanländ kvinna i Husby och Tensta/Rinkeby arbetade 2017. Bland de nyanlända männen hade 54 procent ett arbete – något fler än bland nyanlända män i hela riket. Det kan tyda på att det är lättare att få jobb i storstadsregionerna. Den goda arbetsmarknaden i storstäder gör det lättare för nyanlända att hitta arbete.

Figur 2 – Andel sysselsatta i Husby och Rinkeby/Tensta 2017, procent.



Källa: SCB, Stativ samt SCB, AKU.

Anm: Med nyanlända menas utrikes födda som bott i Sverige i högst fem år.

De vanligaste yrkena bland nyanlända i Husby och Rinkeby/Tensta

54 procent av de nyanlända männen i Husby och Rinkeby/Tensta arbetar. En genomgång av de vanligaste yrkena bland de nyanlända männen visar att den privata tjänstesektorn dominerar stort.

Restaurangyrken är vanligast. Över 20 procent av de nyanlända männen i Husby och Rinkeby/Tensta arbetar i restaurangyrken jämfört med drygt två procent bland alla män i hela riket. 17 procent av de nyanlända männen arbetar inom städning och rengöring jämfört med en procent av alla män i riket. Elva procent av de nyanlända männen arbetar i olika yrken inom transport och distribution.

Tabell 1 – De vanligaste yrkena bland nyanlända (20–64 år) män i Järva 2017, antal och andel av arbetande, procent.

Yrke	Antal	Andel
Restaurangyrken	282	21,2
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	220	16,5
Kockar och kallskänkor	39	2,9
Bagare och konditorer	13	1,0
Pizzabagare m.fl.	10	0,8
Städning, rengöring och hemservice	225	16,9
Städare	214	16,1
Bilrekonditionerare, fönsterputsare och rengöringsarbetare	11	0,8
Transport och distribution	156	10,7
Lager- och terminalpersonal	43	3,2
Buss- och spårvagnsförare	31	2,3
Lastbilsförare m.fl.	21	1,6
Reklamutdelare och tidningsdistributörer	21	1,6
Taxiförare m.fl.	16	1,2
Brevbärare och postterminalarbetare	13	1,0
Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare	11	0,8
Bygg och hantverk	124	9,3
Övriga byggnads- och anläggningsarbetare	32	2,4
Träarbetare, snickare m.fl.	31	2,3
Grovarbetare inom bygg och anläggning	25	1,9
Målare	13	1,0
Ställningsbyggare	12	0,9
Anläggningsarbetare	11	0,8
Vård och omsorg	102	7,6
Vårdbiträden	47	3,5
Personliga assistenter	40	3,0
Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	15	1,1
Butiksyren	27	2,0
Butikssäljare, dagligvaror	16	1,2
Butikssäljare, fackhandel	11	0,8
Övriga yrken	415	31,2
Saknar yrkeskod	452	
Alla	1 783	

Källa: SCB, Stativ

Anm: Andel av alla arbetande som har en yrkeskod.

Så får fler Järvabor jobb

Almega – juni 2019

Utanför den privata tjänstesektorn är yrken inom bygg och hantverk vanligast bland de nyanlända männen i Husby och Tensta/Rinkeby.

Enklare yrken inom vård- och omsorg sysselsätter runt åtta procent av de nyanlända männen vilket är tre gånger fler än bland alla män i riket. Vård- och omsorg räknas främst till den offentliga tjänstesektorn men i Stockholm är privata utförare vanliga. Runt en femtedel av hemtjänsten och äldreboenden i Stockholm drivs av fristående utförare.² Fristående arbetsgivare inom vården är också bättre än offentliga på att anställa utrikes födda. 20 procent av de anställda hos fristående vårdgivare är födda utanför Europa jämfört med 15 procent i hela vårdsektorn.³

Tabell 2 – De vanligaste yrkena bland nyanlända kvinnor (20–64 år) i Järva 2017, antal och andel av arbetande, procent.

Yrke	Antal	Andel
Städning, rengöring och hemservice	231	37,2
Städare	202	32,5
Övrig hemservicepersonal m.fl.	29	4,7
Vård och omsorg	168	26,9
Vårdbiträden	61	9,8
Personliga assistenter	56	9,0
Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	27	4,3
Vårdare, boendestödjare	10	1,6
Undersköterskor, vård- och specialavdelning	9	1,4
Grundutbildade sjuksköterskor	5	0,8
Förskola, skola	49	7,9
Barnskötare	31	5,0
Elevassistenter m.fl.	10	1,6
Grundskollärare	8	1,3
Restaurangyrken	40	6,4
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	23	3,7
Kockar och kallskänkor	10	1,6
Hovmästare och servitörer	7	1,1
Övriga yrken	133	21,4
Saknar yrkeskod	256	
Alla	877	

Källa: SCB, Stativ

Anm: Andel av alla arbetande som har en yrkeskod.

34 procent av de nyanlända kvinnorna i Husby och Tensta/Rinkeby arbetar. Av de arbetar en majoritet inom den privata tjänstesektorn. 37 procent av de nyanlända kvinnorna arbetar

² Socialstyrelsen (2019) Statistik om äldre och personer med funktionsnedsättning efter regiform 2018.

³ Vårdföretagarna (2018) Privat vård och omsorg. En integrationsmotor i vår tid.

inom städning och hemservice jämfört med tre procent av alla kvinnor i riket. 27 procent av de nyanlända kvinnorna i Husby och Rinkeby arbetar inom vård och omsorg, främst inom enklare yrken.

De vanligaste yrkena bland alla boende i Husby och Rinkeby/Tensta

Bland alla boende i Husby och Rinkeby/Tensta är sysselsättningen betydligt högre. 62 procent av männen arbetar. Den stora majoriteten män arbetar inom den privata tjänstesektorn men inom betydligt fler yrken än bland de nyanlända. Yrken inom transport och distribution, framförallt olika föraryrken, är de i särklass vanligaste bland män i områdena. Därefter kommer olika yrken inom städning och restaurangsektorn.

Tabell 3 – De vanligaste yrkena bland män (20–64 år) i Järva 2017, antal och andel av arbetande, procent.

Yrke	Antal	Andel
Transport och distribution	1 628	19,9
Buss- och spårvagnsförare	448	5,5
Lager- och terminalpersonal	378	4,6
Taxiförare m.fl.	288	3,5
Lastbilsförare m.fl.	145	1,8
Tågvärddar och ombordansvariga m.fl.	129	1,6
Övriga bil-, motorcykel- och cykelförare	97	1,2
Brevbärare och postterminalarbetare	92	1,1
Reklamutdelare och tidningsdistributörer	51	0,6
Städning, rengöring och hemservice	852	10,5
Städare	807	9,9
Bilrekonditionerare, fönsterputsare och rengöringsarbetare	45	0,6
Restaurangyrken	840	10,2
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	525	6,4
Kockar och kallskänkor	175	2,1
Hovmästare och servitörer	58	0,7
Pizzabagare	46	0,6
Bagare, konditorer	36	0,4
Vård- och omsorg	794	9,7
Vårdbiträden	241	2,9
Personliga assistenter	220	2,7
Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	161	2,0
Vårdare, boendestödjare	91	1,1
Skötare	46	0,6
Undersköterskor, specialavdelning	35	0,4
Bygg och hantverk	346	4,2
Träarbetare, snickare m.fl.	88	1,1
Övriga byggnads- och anläggningsarbetare	87	1,1

Så får fler Järvabor jobb

Almega – juni 2019

Grovarbetare inom bygg- och anläggning	58	0,7
Målare	44	0,5
Murare	36	0,4
Anläggningsarbetare	33	0,4
Butiksyren	328	4,0
Butikssäljare, dagligvaror	144	1,8
Butikssäljare, fackhandel	140	1,7
Kassapersonal	44	0,5
Skola, förskola	324	3,9
Barnskötare	108	1,3
Elevassistenter m.fl.	84	1,0
Fritidsledare m.fl.	58	0,7
Grundskolelärare	50	0,6
Gymnasielärare	24	0,3
Väktare, ordningsvakter	190	2,3
Övriga yrken	2 875	35,2
Saknar yrkeskod	1 084	
Alla	9 261	

Källa: SCB, Stativ

Anm: Andel av alla arbetande som har en yrkeskod.

52 procent av kvinnorna i Husby och Rinkeby/Tensta arbetar. Kvinnorna arbetar uteslutande i tjänstesektorn framför allt inom vård och omsorg samt inom förskola och skola. Städyrken och yrken inom restaurang och butik är också vanliga.

Tabell 4 – De vanligaste yrkena bland kvinnor (20–64 år) i Järva 2017, antal och andel av arbetande, procent

Yrke	Antal	Andel
Vård- och omsorg	1 996	32,1
Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	584	9,4
Vårdbiträden	544	8,7
Personliga assistenter	412	6,6
Vårdare, boendestödjare	156	2,5
Undersköterskor, vård- och specialavdelning	156	2,5
Grundutbildade sjuksköterskor	66	1,1
Övrig vård- och omsorgspersonal	47	0,8
Skötare	31	0,5
Skola, förskola	1 035	16,7
Barnskötare	697	11,2
Elevassistenter m.fl.	105	1,7
Grundskollärare	92	1,5
Förskollärare	73	1,2
Fritidsledare m.fl.	43	0,7

Så får fler Järvabor jobb

Almega – juni 2019

Fritidspedagoger	25	0,4
Städning, rengöring och hemservice	799	12,8
Städare	737	11,8
Övrig hemservicepersonal m.fl.	62	1,0
Restaurangyrken	381	6,1
Restaurang- och köksbiträden m.fl.	237	3,8
Kockar och kallskänkor	83	1,3
Hovmästare och servitörer	36	0,6
Kafé och konditoribiträden	25	0,4
Butiksyirken	368	6,0
Butikssäljare, fackhandel	192	3,1
Butikssäljare, dagligvaror	135	2,2
Kassapersonal m.fl.	41	0,7
Administrativa yrken	290	4,7
Övriga kontorsassistenter och sekreterare	107	1,7
Kundtjänstpersonal	63	1,0
Ekonomiassistenter m.fl.	47	0,8
Kassapersonal m.fl.	41	0,7
Kontorsreceptionister	32	0,5
Övriga yrken	1 363	21,9
Saknar yrkeskod	731	
Alla	6 963	

Källa: SCB, Stativ

Anm: Andel av alla arbetande som har en yrkeskod.

Studien visar att för både män och kvinnor blir yrkena både fler och mer kvalificerade bland de som bott i Sverige en längre tid. Männen rör sig mot framför allt mot olika föraryrken medan kvinnorna söker sig till vård- och omsorgsyirken och skolan. Bland kvinnorna är andelen undersköterskor dubbelt så hög bland alla boende i jämförelse med de nyanlända. Bland männen är till exempel andelen buss- och spårvagnsförare mer än dubbelt så stor i jämförelse med de som varit här i högst fem år.

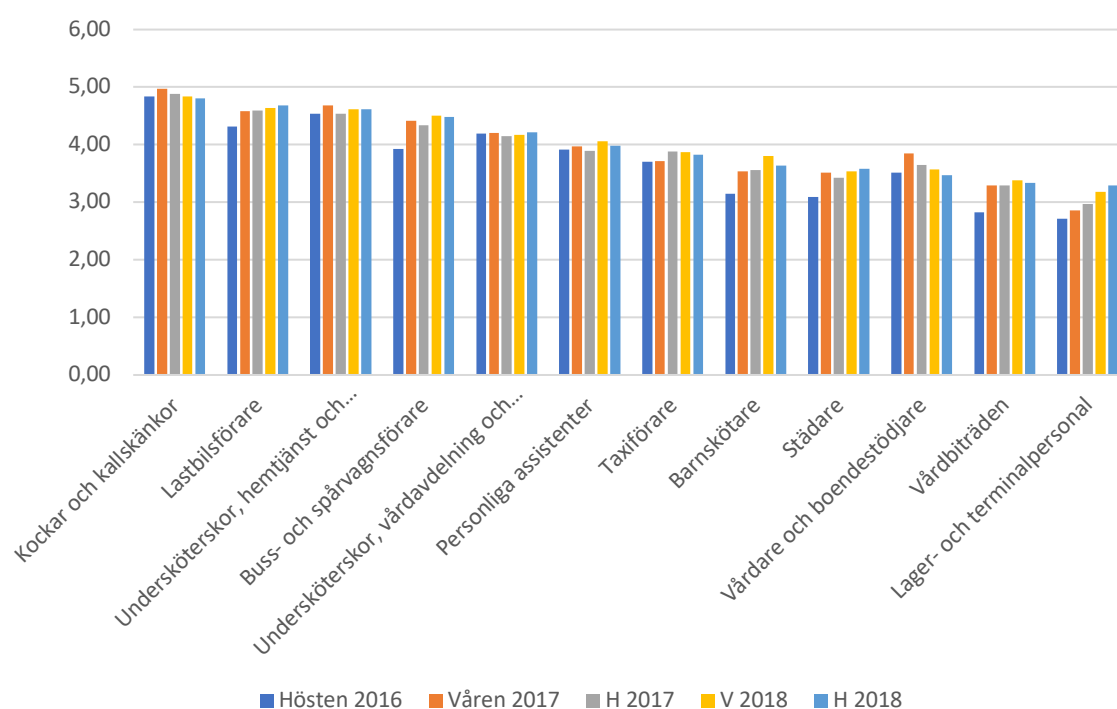
Järvaborna arbetar i de vanligaste bristyrkena

Studien visar att de boende i Järva arbetar i yrken som i dagsläget har stor brist på personal. För att möta de stora personalbehoven i tjänstesektorn måste fler Järvabor gå från ingångsjobb till yrke som kräver utbildning.

För både män och kvinnor gäller att en betydligt högre andel bland alla boende än de nyanlända har yrken med krav på legitimation eller utbildning.

Arbetsförmedlingen gör två gånger om året yrkesprognoser över var efterfrågan på jobb finns de kommande fem åren. Bedömningarna görs enligt en skala från ett till fem där tre innebär balans och fem innebär mycket stor brist på arbetskraft.

Figur 3 – Bristindex över tio av de vanligaste yrkena i Husby, Rinkeby och Tensta.



Källa: Arbetsförmedlingen Var finns jobben?
Bedömning för 2019 och på fem års sikt.

Som framgår av figur 3 råder stor brist på arbetskraft inom nästan alla de tjänsteyrken som är vanliga i Husby och Tensta/Rinkeby. Inom vissa yrken väntas bristen bestå under en lång tid framöver. Föraryrket är ett av dem. Transportföretagen har pekat ut att det finns stora behov av nya förare de kommande åren. Ett försiktigt antagande är att det kommer att krävas mellan 30 000 och 40 000 fler utbildade förare fram till 2030 för att möta de förväntade transportvolymerna.⁴

⁴ Transportnäringen och jobben - en framtidsspaning. Transportföretagen och HUI 2017.

Undersköterska är det främsta bristyrket inom vård- och omsorg. Sedan 2007 står vård och omsorgen som drivs av fristående utförare för i princip hela sysselsättningstillväxten inom branschen och de anställer i högre utsträckning utrikes födda än den offentligt drivna vården.⁵

Besöksnäringen där yrken som kock, restaurangbiträde och städerska ingår visar upp stor ökning av antal jobbtillfällen. Sysselsättningstillväxten har varit stark de senaste femton åren. Idag går fler än sex av tio av de nya jobben till utrikes födda. Sex företagare av tio i besöksnäringen är utlandsfödda.⁶

Professor Sven- Olof Daunfeldt på Handels forskningsinstitut, HFI, har studerat vilka företag som bryter utanförskap bland utrikes födda. Han fann att företag inom de mer arbetskraftsintensiva branscherna är mer benägna att anställa arbetslösa invandrare från Afrika och Asien. Det är just dessa grupper som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden.⁷

Resultatet av Daunfeldts forskning är att två faktorer har störst betydelse för att anställa arbetslösa flyktinginvandrare. För det första är det ungefär dubbelt så stor chans att företagare anställer arbetslösa flyktingar i storstäder som på landsorten.

För det andra visar det sig att företag som har minst en chef som är född i Afrika eller Asien anställer exempelvis fyra gånger fler arbetslösa icke-västerländska invandrare jämfört med de företag som inte har någon chef som är född i dessa regioner.

Almegas yrkeskartläggning i de tre förorterna på Järva bekräftar denna bild. Nyanlända invandrare ofta får sitt första jobb i företag som erbjuder enklare arbeten i tjänstesektorn. Framför allt inom restaurangbranschen och inom städföretag. De som bott i områdena längre rör sig dock vidare i arbetslivet mot fler och mer kvalificerade yrken, främst inom tjänstebranscherna.

Ska vi klara av kompetensförsörjningen av den privata tjänstesektorn behöver vi förstå vilka yrken som bryter invandrarnas arbetslöshet. Fler nyanlända och boende i Husby Tensta och Rinkeby måste gå från ingångsyрке till bristyrke i den privata tjänstesektorn. Fler måste komma in i ingångsyerken.

”Om utanförskapet bland de utrikes födda ska minska behöver de politiska beslutsfattarna inse att det är företagen som tar anställningsbeslutet och att det därför behövs en bredare näringslivspolitik som förbättrar villkor för de företag som är verksamma inom de branscher som anställer arbetslösa icke-västerländska invandrare.”⁸

⁵ Privat vård och omsorg – en integrationsmotor i vår tid. Vårdföretagarna november 2018.

⁶ Besöksnäringen – en integrationsmotor. En beskrivning av nivån och utvecklingen av utlandsfödda i besöksnäringen perioden 2000-2017.

⁷ Vilka företag bryter utanförskap bland utrikes födda? Daunfeldt, S-O., Johansson, D., & Westerberg Seerar, H. (2018). Svensk sammanfattning. HUI Working Paper 132, HUI Research: Stockholm.

⁸ Vilka företag bryter utanförskap bland utrikes födda? Daunfeldt, Johansson och Seerar Westerberg. Handels Forsknings Institut. Sid 6 2018.

Almeegas fem förslag för att ännu fler Järvabor ska få jobb.

Hittills har alldeles för få slutsatser dragits av kunskapen om vilka yrken och branscher det är som bryter invandrarers arbetslöshet och utanförskap. Almeegas slutsats är att integrationspolitiken i högre utsträckning måste prioritera villkoren för de yrken och de företag i tjänstesektorn som skapar jobben åt de utrikesfödda. Kunskapen om vilka specifika yrken det är som dominerar bland de boende borde ligga till grund för vilka reformer som behövs för att ännu fler Järvabor ska få jobb.

1. Kompetensavdrag gör att fler kan gå från ingångsyрке till jobb i bristyrke.

Almega föreslår att ett kompetensavdrag införs för att göra det lönsamt för arbetsgivare att investera i personalutbildningar. För att företagen i tjänstesektorn ska klara kompetensförsörjningen behöver arbetsgivarna uppmuntras att investera i bristyrkesutbildningar för de anställda.

Kompetensavdraget riktas till alla arbetsgivare och är särskilt angeläget för branscher med stora rekryteringsbehov. För de delar av tjänstesektorn som har behov av just de yrken som Järvaborna jobbar i innebär ett kompetensavdrag också stora rekryteringsmöjligheter. Personalen kan utbilda sig samtidigt som de till exempel arbetar deltid. Då ökar arbetsgivarnas behov av att anställa ny personal. Som integrationsverktyg gör kompetensavdraget även att företag kan rekrytera arbetslösa, nyanlända och unga som inte har alla kvalifikationer som krävs för jobbet. Nyanställningar kan kombineras med utbildningsinsatser som höjer individens produktivitet och yrkeskompetens.

Med ett skatteavdrag på kompetensutveckling av medarbetare vågar tjänsteföretag göra den investering som krävs för att medarbetare ska ha uppdaterad kompetens och möta marknadens behov. Det är bra för både kompetensförsörjningen och för integrationen.

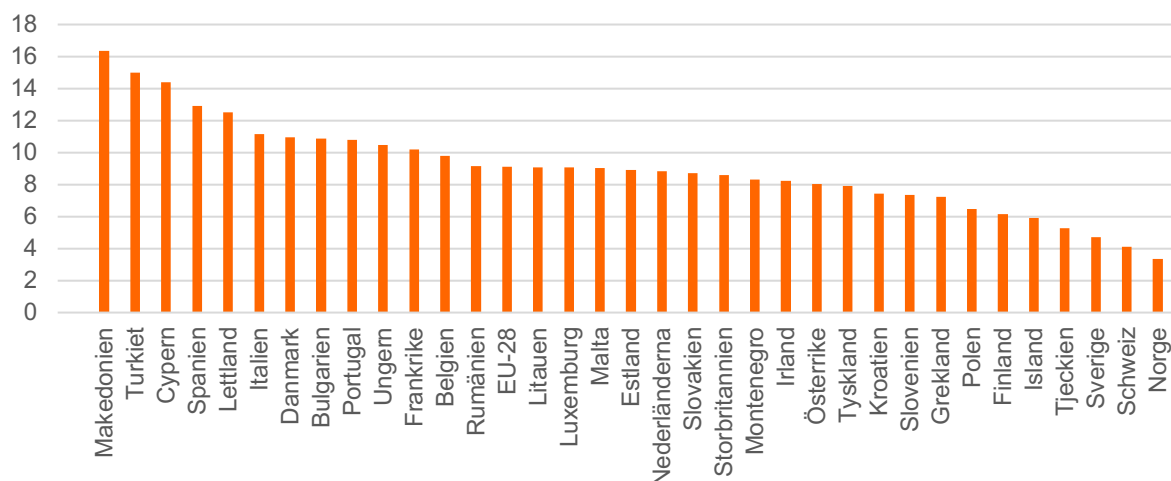
Ett kompetensavdrag för vanliga bristyrken i utsatta områden kommer innebära att invandrare som nästan får jobb det vill säga de som har behovs- och timanställningar ges möjlighet att läsa in utbildningskraven i dessa yrken. Samtidigt som fler utrikes födda får jobb med utbildningskrav blir enklare jobb utan utbildningskrav lediga.

Kompetensavdraget kan på detta sätt att uppmuntra jobbbedjor. När personer med svag ställning arbetsmarknaden vidareutbildar sig och får starkare förankring blir fler enkla ingångsjobb lediga för arbetslösa. Det blir mer kostnadseffektivt för staten att investera i ett kompetensavdrag när det samtidigt skapar fler jobbmöjligheter för arbetslösa.

Kompetensavdraget uppmuntrar också företagen att vara med och lösa kompetenskrisen. Tidigare erfarenheter av satsningar på kompetensutveckling visar att företagen vill bidra till personalutbildning. Återigen, en positiv effekt är att behovet av ny personal i ingångsyirken samtidigt kommer öka.

Utmaningen för Sverige är att konkurrensen om ingångsjobben är stor. I Sverige finns relativt få enkla jobb med låga krav på utbildning se diagram 2.

Diagram 2 – Anställda i procent i yrken med inga eller låga utbildningskrav som andel av den totala arbetsmarknaden.



Källa: Eurostat 2018.

Detta har på senare tid uppmärksamats av allt flera. Nyligen uttryckte programchefen för Arenagruppens tankesmedja Arena Idé att det minskade antalet jobb med låga kvalifikationer försämrar utsikterna för arbetsmarknadens marginalgrupper däribland nyanlända utlandsfödda.⁹

Almega anser att tjänstesektorn behöver växa med flera jobb med låga krav på utbildning. Med hjälp av kompetensavdrag kan flera personer med svag ställning på arbetsmarknaden ta steget från ingångsyrike till bristyrke som kräver gymnasie- eller annan utbildning.

Almega föreslår att ett kompetensavdrag införs riktat till arbetsgivare som får dra av halva kostnaden för längre personalutbildningar i skattedeklarationerna.

2. Bättre villkor för tjänstesektorn skapar fler jobb för utrikes födda

En varaktig ökning av sysselsättningen för utrikes födda och boende i utsatta områden beror på vilka reformer av företagandets villkor som kommer att genomföras. Blir det enklare att anställa lågutbildade med liten arbetslivserfarenhet och efterfrågan på privata tjänster ökar kommer arbetslösheten att kunna pressas tillbaka. Med den nya kunskapen om vilka de vanligaste yrkena är för boende i utsatta områden behöver reformerna riktas mot de branscher och företag som bryter invandrarnas arbetslöshet. Med tanke på den relativt sett stora befolkningsökningen de senaste åren till följd av flyktinginvandringen behövs reformer som gör att de utrikes födda och nyanlända snabbare får jobb.¹⁰ Trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden måste sänkas.

En utgångspunkt är också att lära av reformer som inte fungerat. De 100-procentigt statligt subventionerade extratjänsterna gick i huvudsak till offentliga jobb i kommunerna.

⁹ Myt om jobbpolarisering göder växande populism. German Bender programchef för arbetsmarknad Arena Idé på DN Debatt 20190513.

¹⁰ <https://www.svd.se/integrationen-kommer-inte-losas-med-utbildningsinsatser> Intervju av Sven-Olof Daunfelt i SVD 20190408.

Kostnaden var totalt mer än 4 miljarder 2018 och varje nytt arbetade satsningen resulterade i kostade därmed cirka 10 miljoner kronor. Kostnadseffektiviteten var därmed oerhört låg.

Almega är därför en del av överenskommelsen mellan arbetsmarknadens parter om etableringsjobben och de riktlinjer som parterna kommit överens med regeringen om. Överenskommelsen har vunnit bred uppslutning från arbetsmarknadens parter och har förutsättningar för att öppna upp arbetsmarknaden för nyanlända. Nyanlända ska under de tre första åren i Sverige kunna få anställning med etableringsjobb. Även långtidsarbetslösa kommer att omfattas av åtgärden. I och med januariavtalet 2019 mellan regeringen, Centern och Liberalerna utvidgas etableringsjobben till företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag. Detta gör att den fulla effekten av reformen kan nås.

Etableringsjobben till skillnad från extratjänsterna riktar sig bland annat till de företag som anställer nyanlända och utrikes födda. Detta innebär stora möjligheter för fler utrikes födda att få jobb i de vanligaste yrkena i tjänstesektorn.

Rut-avdrag är den kanske mest effektiva arbetsmarknadspolitiska åtgärden i modern tid. Sedan reformen infördes 2007 har den skapat hela 30 000 nya jobb. Bara i Stockholms län uppgick antalet kunder till fler än 270 000 under 2018. Av de som fick ett hushållsnära jobb kom hela 75 procent direkt ifrån arbetslöshet. Och reformen har brett stöd. Till och med en majoritet av Vänsterpartiets väljare är positiva till avdraget, enligt en undersökning från Novus.

1 juli 2019 fördubblas Rut-avdraget till 50 000 kr per person och år. Höjningen kommer direkt att öka efterfrågan på hemservicejänster.

Genom att förenkla Rut-avdraget till ett Hem-avdrag, som inkluderar alla hushållsnära tjänster som utförs i och i kring hemmet, och höja avdragsbeloppet per person och år till 100 000 kr så kan det skapas tusentals nya jobb. Almegas bedömning är att branschen kommer att kunna växa med ytterligare 20 000 arbetstillfällen i hela landet de kommande åren.

Som vi konstaterat i den här rapporten så är behovet av ingångsyirken med låga utbildningskrav oerhört stort i Sverige. Rut-tjänsterna har här bidragit på ett positivt sätt, men stor potential finns kvar för att få fram ännu flera jobb.

För kvinnor som vi sett har lägre sysselsättningsgrad än männen är behoven av ingångsjobben störst. Flest kvinnor arbetar också i städbranschen. Hemservicepersonal är det yrke med högst andel utrikes födda kvinnor 68 procent av samtliga kvinnor i yrket.¹¹

Almega föreslår att överenskommelsen om etableringsjobben genomförs snarast. Det är angeläget att reformen träder ikraft senast 1 juli 2020.

Almega föreslår ett HEM-avdrag för alla tjänster som utförs i eller i anslutning till hemmet. Avdraget bör vara 100 000 kronor per person och år.

¹¹ Yrkesregistret med yrkesstatistik 2017, Sid 8. SCB.

3. Fördubbla deltagarantalet i arbetsmarknadsinsatser under 2019.

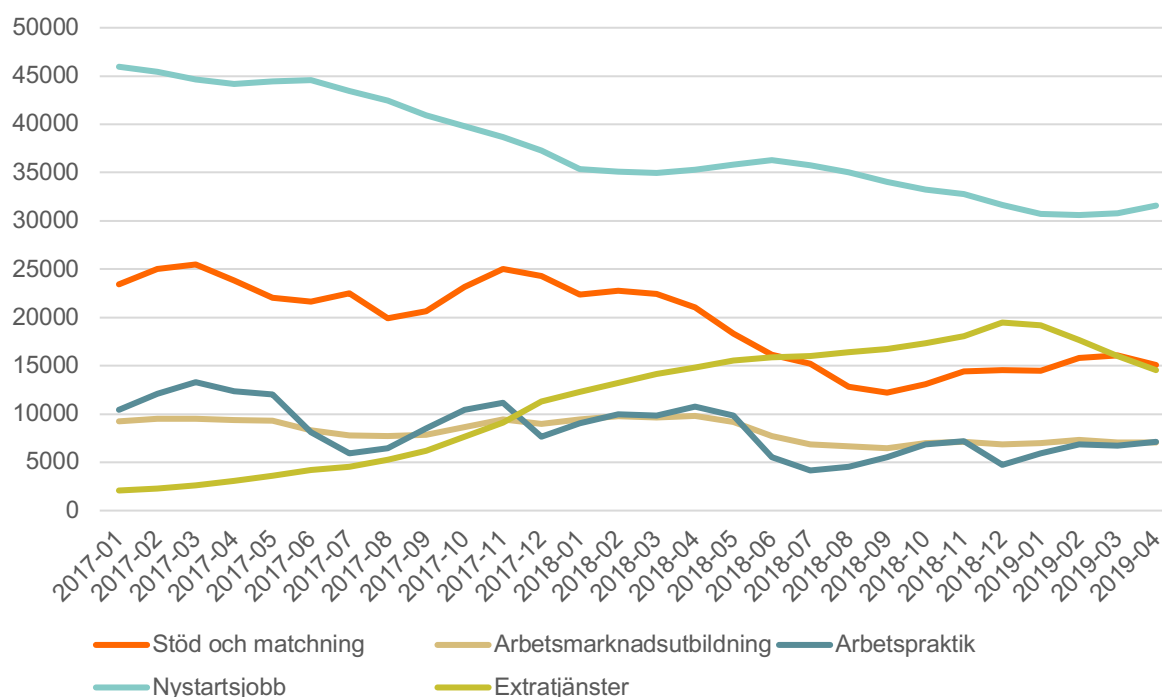
Väl fungerande matchning på arbetsmarknaden är särskilt angeläget för utrikes födda och nyanlända eftersom de utgör en majoritet, sex av tio inskrivna på Arbetsförmedlingen. När Arbetsförmedlingen under 2021 reformeras i grunden kommer fristående utförare ta över uppdraget att matcha, utbilda och rusta arbetslösa till nytt arbete. De arbetslösa kommer då att få bättre stöd och större valmöjligheter att välja en utförare av matchning och utbildning.

Idag får varken arbetslösa som riskerar långtidsarbetslöshet eller en majoritet av de långtidsarbetslösa i jobb- och utvecklingsgarantin delta i aktiviteter hos fristående matchnings- eller utbildningsaktörer. De arbetssökande måste snarast få mycket bättre stöd och service för att hitta nytt arbete.

På kort sikt fram till dess att Arbetsförmedlingen reformeras i grunden måste långtidsarbetslösa aktiveras och gå på matchningsinsatser. De arbetslösa måste matchas och utbildas mycket mera aktivt än vad som sker idag för att lindra företagets brist på personal. Dessutom är en stegvis ökning av volymerna i insatserna lämplig för att ge de fristående utförarna en mjuk övergång in i den nya reformen.

Problemet är att Arbetsförmedlingen sedan 2017 prioriterat extratjänster i kommunal regi. Som diagram 3 visar tiodubblade extratjänsterna från 2 000 till nästan 20 000 på två år.

Diagram 3 – Antal deltagare i olika arbetsmarknadsinsatser och lönesubventioner 201701 - 201904.



Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik 201905.

Under samma period minskade nystartsjobben och de aktiva insatserna stöd- och matchning, arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik. Samtliga övriga andra förberedande insatser och tjänsten introduktion till arbete har också fått minskade volymer. Tjänsten Introduktion till arbete som tidigare hade mellan 5 000 – 10 000 deltagare varje månad har lagts ned. Starta eget bidraget går till cirka 20 procent färre arbetssökande idag än för två år sedan. Sammantaget har detta inneburit ett fokusskifte från aktiva insatser och nystartsjobb till extratjänster.

Sedan årsskiftet får inga arbetslösa nya extratjänster. Därmed har volymminskningen i aktiva insatser stannat av. Eftersom Arbetsförmedlingens resurser fortfarande finns i extratjänsterna kan volymerna i aktiva insatser inte öka.

Volymminskningen har drabbat nystartsjobben och aktiva insatser. De har jämförelsevis goda resultat till låga kostnader. Kostnadseffektiviteten är stor. De insatser som har bäst resultat dvs övergång till osubventionerat arbete till lägst kostnad är nystartsjobb, arbetsmarknadsutbildning, stöd och matchning och arbetspraktik.¹² Allra bäst resultat har starta eget bidraget men där deltar inte fler än cirka 1 000 personer varje månad.

Almega föreslår att volymerna i aktiva insatser fördubblas under 2019 för att fler arbetslösa ska få jobb och för att förbereda de fristående utförarna på reformeringen av Arbetsförmedlingen.

4. Reformera etableringen av nyanlända.

För att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden behöver Arbetsförmedlingens etableringsprogram reformeras. Insatserna ska bli mer intensiva och flexibla. Nyanlända med utbildning eller yrkeserfarenhet får arbetspraktik direkt och kan varva det med språkinläring. De som får arbete ska fortsätta läsa svenska på kvällar och helger. Nyanlända med sämre utgångsläge ska få mer tid i etableringen.

Regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna har i januariavtalet kommit överens om att nyanlända snabbare ska komma in på arbetsmarknaden. En nystart för de nyanlända ska genomföras med intensivare etableringsinsatser. I en sådan nystart måste kostnadseffektiva insatser med stark koppling till arbete prioriteras.

Arbetspraktik är en insats väl lämpad för nyanlända som har goda möjligheter att få arbete. Praktik på hel eller deltid hos privat eller offentlig arbetsgivare kan under några månader upp till ett halvår kombineras med språkstudier på deltid eller på kvällstid. Arbetspraktik är en kostnadseffektiv insats. Ungefär 40 procent av deltagarna går från praktik till ett subventionerat eller osubventionerat arbete. Men sedan 2017 har antalet arbetslösa i arbetspraktik halverats.

¹² Arbetsförmedlingens årsredovisning 2018 avsnitt 4.8.1 och 4.8.2.

Dessutom bör asylsökande som antagligen kommer att få uppehållstillstånd kunna delta i etableringsinsatser. Idag väntar asylsökande på beslut oftast utan att delta i några organiserade etableringsinsatser. I princip har de asylsökande vissa möjligheter att arbeta men informationen är bristfällig och väldigt få asylsökande har arbete eller praktik.

Vi måste också lära oss av de europeiska länder som lyckats bättre med att integrera nyanlända till exempel Tyskland men även Danmark. Genom att individanpassa etableringen har Danmark på bara några år lyckats förbättra integrationen avsevärt. Nyanlända med utbildning eller yrkeserfarenhet får arbetspraktik direkt och kan varva det med språkinläring. De som får arbete ska fortsätta läsa svenska på kvällar och helger. Nyanlända med sämre utgångsläge ska få mer tid i etableringen. Efter att Danmark införde dessa principer 2016 har andelen manliga flyktingar i arbete ökat från 30 procent till över 50 procent.¹³

Almega föreslår att etableringsprogrammet görs mer flexibelt. Nyanlända som står nära nytt arbete ska delta i ett integrationsår. Arbetslösa som behöver mer omfattande insatser ska kunna få längre tid i etableringsprogrammet.

5. Uppmuntra nyföretagande bland invandrare.

Antalet företagare med utländsk bakgrund har ökat stadigt de senaste åren.

Nyföretagarcentrum som ger råd till ungefär var tionde ny företagare ser en stadig ökning. Hittills i år är 36,5 procent av Nyföretagarcentrums projektägare/klienter utrikes födda.¹⁴

Nyföretagandet i privata tjänstesektorn dominerar. Under ett par års tid märktes en nedgång som kopplades till förslagen om vinstförbud i välfärdssektorn. Debatten om vinster i välfärden hade en negativ effekt på viljan att starta företag inom hälsa, vård och omsorg. Uppmärksamheten på negativa branschnyheter är naturligtvis stor bland personer som överväger att starta företag.

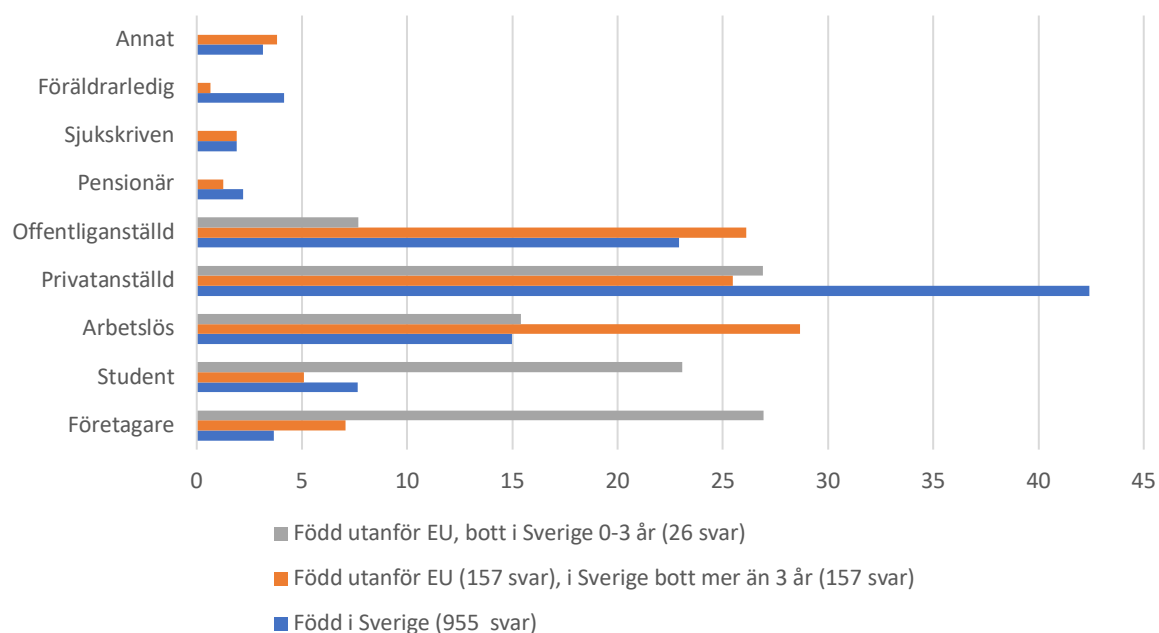
Det finns stor potential bland nyanlända och utrikes födda att starta företag i Sverige. Många av de som kommer till Sverige har egna erfarenheter av nyföretagande.

Nyföretagarcentrums statistik, se diagram 4, visar att andelen entreprenörer är dubbelt så stor bland utlandsfödda och nyanlända som bland dem som är födda i Sverige.

¹³ Joyce, Patrick. Sverige kan lära om integration från sina grannar i Ekonomisk Debatt nr 2 2019 sid 52.

¹⁴ Nyföretagarcentrum Översiktsrapport 20190101-20190516.

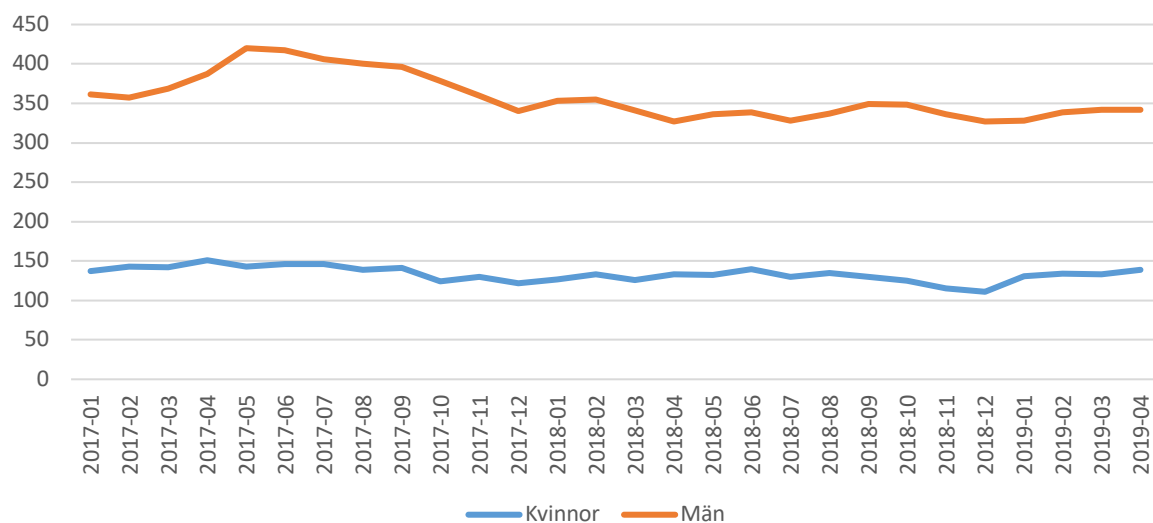
Diagram 4 – Huvudsaklig sysselsättning innan start av företag, andel i procent.



Källa: Nyföretagarcentrum Nöjd KundIndex 2018.

Trots samhällsvinsterna med nyföretagande blir Arbetsförmedlingen allt sämre på att fånga upp nya företagare. Som vi konstaterade så har Arbetsförmedlingens Starta eget-utbildning haft minskat antal deltagare de senaste åren. Stödet till start av egen verksamhet de så kallade starta eget bidraget har fallit med ungefär 15 procent under 2017–2019.

Diagram 5 – Utomeuropeiskt födda med starta eget bidrag 201701 - 201904.



Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik 201905.

I diagram 5 framgår att antalet utomeuropeiskt födda som får starta eget bidrag legat konstant sedan 2017. Med tanke på den ökande andelen utrikes födda i Sverige och den lägre sysselsättningsgraden borde det rimligen varit en större uppgång i nyföretagandet bland utrikes födda. Det är ingen framgång att antalet personer födda utanför Europa som har haft starta eget bidrag legat stabilt sedan 2017.

Almega föreslår att reformeringen av Arbetsförmedlingen leder till att fristående utförare får i uppdrag att få fler nyanlända med bakgrund som företagare att också starta företag i Sverige.

Almegas förslag för att ännu fler Järvabor ska få jobb

I den här rapporten presenterar Almega en ny studie över vilka yrken som är vanligast bland de boende i Husby och Rinkeby/Tensta där 80 procent av de boende är födda utomlands och drygt 20 procent har kommit till Sverige de senaste fem åren. Studien bygger på ny specialbeställd statistik från SCB och visar att det i första hand är privata företag i servicesektorn som skapar arbeten åt de boende i områdena.

Vi är Almega

Almega är Sveriges ledande organisation för tjänsteföretag och vår verksamhet finns i hela landet. Vi förhandlar om cirka 160 olika kollektivavtal varje avtalsperiod och hjälper tjänsteföretagare att skapa ett bra förhållande mellan arbetsgivare och anställda.

Almega hjälper till med alla personalfrågor, från anställning till uppsägning. Duktiga förhandlare och experter ger personlig och professionell rådgivning i förhandlingar, arbetsrätt, kollektivavtal, lönebildning, arbetsmiljö, jämställdhet, diskriminering, försäkringar och offentlig upphandling.

Vi driver också tillsammans med fackliga organisationer ett gemensamt arbete för att förbättra våra framtida kollektivavtal. Samtidigt jobbar vi hårt med att påverka beslutsfattare i allt från skattelagstiftning till företagens långsiktiga behov av kompetensförsörjning och upphandlingsfrågor.

Bli medlem – ett medlemskap du tjänar på.

Telefon: +4687626900

www.almega.se

almega



*Bättre villkor för
tjänstesektorn
skapar fler jobb
för utrikes födda*